

En skärpt straffrättslig reglering av obehörigt tillträde till skyddsobjekt

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i skyddslagens (2010:305) bestämmelser om ansvar och förverkande. Förslaget innebär bl.a. att straffansvar för intrång på skyddsobjekt ska följa enligt den särskilda bestämmelsen i skyddslagen, genom att den nuvarande subsidiaritetsregeln i förhållande till brottsbalken tas bort. Brottet, som ska delas in i två svårhetsgrader, ska rubriceras obehörigt tillträde till skyddsobjekt och omfatta även olovligt kvarstannande. Vidare föreslås att straffet för intrång ska höjas från maximalt ett års till två års fängelse. Böter ska inte längre ingå i straffskalan för brott av normalgraden. För ringa brott ska böter eller fängelse i högst sex månader kunna dömas ut. Förslaget innebär även att den nuvarande straffskalan behålls för brott mot utbildningsförbud eller förbud mot att bada, dyka, ankra eller fiska, men att subsidiaritetsregeln tas bort.

Utskottet ställer sig även bakom att bestämmelsen om förverkande av hjälpmedel ändras för att anpassas till motsvarande reglering i brottsbalken. Förverkande får ske om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl. Egendom som har varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt skyddslagen ska kunna förverkas. Även värdeförverkande ska kunna ske.

Utskottet ställer sig slutligen bakom regeringens förslag om att lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. ändras på så sätt att ordet hemvärnsmän ersätts med ordet hemsvärnssoldater.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Samtliga motionsförslag avstyrks.

I betänkandet finns två reservationer (SD, -).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:102 En skärpt straffrättslig reglering av obehörigt tillträde till skyddsobjekt.

Två yrkanden i en följd motion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
En skärpt straffrättslig reglering av obehörigt tillträde till skyddsobjekt.....	6
Kriminalisering av förberedelse, försök samt stämpling till obehörigt tillträde till skyddsobjekt	7
Reservationer	9
1. En skärpt straffrättslig reglering av obehörigt tillträde till skyddsobjekt, punkt 1 (SD, -).....	9
2. Kriminalisering av förberedelse, försök samt stämpling till obehörigt tillträde till skyddsobjekt, punkt 3 (SD, -).....	9
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	11
Propositionen	11
Följdmotionen	11
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	12
1 Förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)	12
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m.	14
<i>Bilaga 3</i>	
Reservanternas lagförslag.....	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. En skärpt straffrättslig reglering av obehörigt tillträde till skyddsobjekt

Riksdagen antar 30 § regeringens förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:102 punkt 1 i denna del och avslår motion

2017/18:3994 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkande 1.

Reservation 1 (SD, -)

2. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i skyddslagen (2010:305) i den mån det inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan,

2. lag om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:102 punkterna 1 i denna del och 2.

3. Kriminalisering av förberedelse, försök samt stämpling till obehörigt tillträde till skyddsobjekt

Riksdagen avslår motion

2017/18:3994 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkande 2.

Reservation 2 (SD, -)

Stockholm den 3 maj 2018

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Beatrice Ask (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (-), Jan R Andersson (M), Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Lotta Johnsson Fornarve (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S), Kalle Olsson (S) och Kerstin Lundgren (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Chefen för Miljödepartementet beslutade den 13 juni 2013 att ge en sakkunnig person i uppdrag att utreda om den straffrättsliga regleringen av obehörigt tillträde till skyddsobjekt är lämpligt utformad och lämna förslag till författningsändringar om det finns behov av sådana. Uppdraget omfattade även att göra en genomgång av praxis i fråga om ansvar för obehöriga tillträden till kärntekniska anläggningar och andra skyddsobjekt. I enlighet med uppdraget har promemorian om den straffrättsliga regleringen avseende obehörigt tillträde till skyddsobjekt tagits fram. Promemorian har remissbehandlats. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Förvarsdepartementet (Fö2017/00937/RS).

I propositionen har ett lagförslag tillkommit. Förslaget innebär att ordet hemvärnsmän ersätts med hemvärnssoldater i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. Regeringen beslutade den 24 oktober 2013 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur Förvarsmaktens personalförsörjning bör utvecklas inom ramen för den försvarspolitiska inriktningen som riksdagen hade beslutat om. Utredningen överlämnade i november 2014 betänkandet Förvarsmakten i samhället – en långsiktigt hållbar militär personalförsörjning och en modern folkförankring av försvaret (SOU 2014:73). Betänkandet har remissbehandlats. Remissvaren finns tillgängliga i Förvarsdepartementet (Fö2014/01911/MFI).

Regeringen beslutade den 13 december 2017 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Förslaget om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. saknar samband med propositionens övriga förslag och är endast av språklig karaktär. Lagförslaget är författningstekniskt och i övrigt av sådan beskaffenhet att en remiss till Lagrådet skulle sakna betydelse. Lagrådets yttrande har därför inte inhämtats i den delen.

Bakgrund

Vissa byggnader, anläggningar och områden är i behov av ett särskilt skydd mot allvarlig brottslighet som bl.a. sabotage, terroristbrott och spioneri. Sådana byggnader m.m. kan därför förklaras vara skyddsobjekt enligt skyddslagen (2010:305). Det innebär att skyddsobjektet kan bevakas på ett visst sätt och att obehöriga personer inte har tillträde dit. Den som överträder förbudet mot tillträde kan dömas till straffansvar.

Även i brottsbalken finns ett straffsanktionerat förbud mot olaga intrång. Den straffbestämmelsen är generell och kan omfatta både sådana byggnader m.m. som är skyddsobjekt och andra byggnader eller platser. Syftet med

bestämmelsen är att den ska skydda lokaler där människor arbetar eller vistas i övrigt.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår att skyddslagens (2010:305) bestämmelser om ansvar och förverkande ska ändras. Förslaget innebär att straffansvar för intrång på skyddsobjekt ska följa enligt den särskilda bestämmelsen i skyddslagen, genom att den nuvarande subsidiaritetsregeln i förhållande till brottsbalken tas bort. Brottet, som ska delas in i två svårhetsgrader, ska rubriceras obehörigt tillträde till skyddsobjekt och omfatta även olovligt kvarstannande. Vidare föreslås att straffet för intrång ska höjas från maximalt ett års till två års fängelse. Böter ska inte längre ingå i straffskalan för brott av normalgraden. För ringa brott ska böter eller fängelse i högst sex månader kunna dömas ut.

Förslaget innebär vidare att den nuvarande straffskalan behålls för brott mot utbildningsförbud eller förbud mot att bada, dyka, ankra eller fiska, men att subsidiaritetsregeln tas bort. Dessa brott rubriceras olovlig utbildning av skyddsobjekt respektive olovlig vattenaktivitet inom skyddsobjekt. Brottet att lämna oriktiga eller vilseledande uppgifter för att få tillträde till ett skyddsobjekt rubriceras lämnande av osann uppgift vid skyddsobjekt, men lämnas i övrigt oförändrat.

Bestämmelsen om förverkande av hjälpmedel ändras för att anpassas till motsvarande reglering i brottsbalken. Förverkande får ske om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl. Egendom som har varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt skyddslagen ska kunna förverkas. Även värdeförverkande ska kunna ske.

Regeringen föreslår också att lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. ändras på så sätt att ordet hemvärnsmän ersätts med ordet hemsvärnssoldater.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Utskottets överväganden

En skärpt straffrättslig reglering av obehörigt tillträde till skyddsobjekt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305) samt förslag till lag om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. och avslår ett motionsyrkande om förslag till annan straffskala.

Jämför reservation 1 (SD, -).

Propositionen

Regeringen föreslår att straffbestämmelsen i skyddslagen om intrång på skyddsobjekt inte längre ska vara subsidiär i förhållande till brottsbalken. Detsamma ska gälla för överträdelser av förbud enligt skyddslagen mot att göra avbildningar, beskrivningar eller mätningar av eller inom ett skyddsobjekt samt mot att bada, dyka, ankra eller fiska.

I propositionen föreslår regeringen att brottet när någon överträder ett tillträdesförbud enligt skyddslagen ska ges beteckningen obehörigt tillträde till skyddsobjekt. Detta brott ska omfatta både intrång på skyddsobjekt och att olovligen stanna kvar inom skyddsobjekt.

Regeringen föreslår att brottet obehörigt tillträde till skyddsobjekt ska delas in i två svårhetsgrader. För normalfallen ska straffminimum skärpas från böter till fängelse i lägst 14 dagar, och straffmaximum höjas från fängelse i ett år till fängelse i två år. För ringa brott ska det dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Regeringen föreslår i propositionen att brottet när någon överträder ett förbud mot att göra avbildningar, beskrivningar eller mätningar av eller inom skyddsobjektet ska ges beteckningen olovlig avbildning av skyddsobjekt. Brottet när någon överträder förbud mot att bada, dyka, ankra eller fiska ska ges beteckningen olovlig vattenaktivitet inom skyddsobjekt.

Regeringen föreslår att brottet när någon lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter för att få tillträde till ett skyddsobjekt ska ges beteckningen lämnande av osann uppgift vid skyddsobjekt.

I propositionen föreslås att bestämmelsen om förverkande av egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt skyddslagen ska omfatta även egendom som har varit avsedd att användas som hjälpmedel, om brottet har fullbordats. Förverkande ska få ske om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl. Vidare ska egendomens värde kunna förklaras förverkat i stället för egendomen (det använda eller det avsedda

hjälpmedlet). En hänvisning ska också göras till bestämmelserna i 36 kap. 5 och 5 b §§ brottsbalken om hos vem förverkande får ske och om särskild rätt till förverkad egendom.

Regeringen föreslår att lagen om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. ändras på så sätt att ordet hemvärnsmän ersätts med ordet hemvärnssoldater.

Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2018.

Motionen

I motion 2017/18:3994 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkande 1 föreslår motionärerna ändringar i förslaget till lag om ändring i skyddslagen (2010:305). Motionärerna instämmer i regeringens resonemang kring behovet av en mer välavvägd straffskala rörande intrång på skyddsobjekt men anser att en justering av straffnivån för grövre fall av obehörigt tillträde till skyddsobjekt också sker. Motionärerna anser att obehörigt tillträde till skyddsobjekt bör ses som ett generellt sett mer allvarligt brott än brottsbalkens reglering av olaga intrång. Motionärerna föreslår därför att minimistraffet för obehörigt tillträde till skyddsobjekt sätts till tre månaders fängelse samt att maximistraffet sätts till fyra års fängelse. Se bilaga 3.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformat och gör ingen annan bedömning än regeringen i propositionen när det gäller de straffskalor som föreslås.

Utskottet föreslår därför att riksdagen antar propositionens samtliga lagförslag och avslår motion 2017/18:3994 yrkande 1.

Kriminalisering av förberedelse, försök samt stämpling till obehörigt tillträde till skyddsobjekt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om kriminalisering av förberedelse, försök samt stämpling till obehörigt tillträde till skyddsobjekt.

Jämför reservation 2 (SD, -).

Propositionen

I propositionen skriver regeringen att för att den som inte har fullbordat ett brott ska kunna dömas för försök, förberedelse eller stämpling (att någon i samråd med någon annan beslutar gärningen eller att någon söker anstifta någon annan eller åtar eller erbjuder sig att utföra den) till brottet krävs att

detta är särskilt föreskrivet för brottet i fråga (23 kap. 1–2 §§ brottsbalken). Försök, förberedelse och stämpling är emellertid inte straffbelagt enligt skyddslagen, vilket det inte heller är i fråga om olaga intrång enligt brottsbalken.

Det finns enligt regeringens bedömning goda skäl att överväga att göra försök, förberedelse och stämpling straffbart enligt skyddslagen. Frågan har dock inte behandlats i promemorian så i avsaknad av beredningsunderlag saknas det enligt regeringen förutsättningar att nu överväga ett sådant förslag.

Motionen

I motion 2017/18:3994 av Michael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkande 2 föreslår motionärerna att regeringen snarast möjligt ska ta fram ett underlag för en ändring av skyddslagstiftningen att även innefatta försök, förberedelse, stämpling och medverkan till brott. Motionärerna framhåller att samtliga remissinstanser har framfört att det finns ett värde i att även försök, förberedelse eller stämpling till intrång på skyddsobjekt borde vara straffbart med utgångspunkt från den skärpta syn på brottslighet som aviseras i propositionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens och motionärernas bedömning att det finns goda skäl att överväga att göra försök, förberedelse och stämpling straffbart enligt skyddslagen. Frågan har inte behandlats i propositionen i avsaknad av beredningsunderlag. Utskottet utgår från att regeringen återkommer med förslag i dessa delar när det finns ett beredningsunderlag.

Mot bakgrund av detta anser utskottet att syftet med motion 2017/18:3994 yrkande 2 är tillgodosett. Motionen behöver därför inte bifallas.

Reservationer

1. En skärpt straffrättslig reglering av obehörigt tillträde till skyddsobjekt, punkt 1 (SD, -)

av Mikael Jansson (-) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 30 § reservanternas förslag i bilaga 3 till lag om ändring i skyddslagen (2010:305).

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3994 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkande 1 och avslår proposition 2017/18:102 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Vi instämmer i regeringens resonemang kring behovet av en mer välavvägd straffskala rörande intrång på skyddsobjekt. Vi anser dock att en justering av straffnivån för grövre fall av obehörigt tillträde till skyddsobjekt också bör ske. Vi anser att obehörigt tillträde till skyddsobjekt bör ses som ett generellt sett mer allvarligt brott än brottsbalkens reglering av olaga intrång. Vi föreslår därför att minimistraffet för obehörigt tillträde till skyddsobjekt sätts till tre månaders fängelse samt att maximistraffet sätts till fyra års fängelse. Se bilaga 3.

2. Kriminalisering av förberedelse, försök samt stämpling till obehörigt tillträde till skyddsobjekt, punkt 3 (SD, -)

av Mikael Jansson (-) och Roger Richtoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3994 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen snarast möjligt ska ta fram ett underlag för en ändring av skyddslagstiftningen att även innefatta försök, förberedelse, stämpling och medverkan till brott. Samtliga remissinstanser har framfört att det finns ett värde i att även försök, förberedelse eller stämpling till intrång på skyddsobjekt borde vara straffbart med utgångspunkt från den skärpta syn på brottslighet som aviseras i propositionen.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:102 En skärpt straffrättslig reglering av obehörigt tillträde till skyddsobjekt:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m.

Följdmotionen

2017/18:3994 av Mikael Jansson och Roger Richtoff (båda SD):

1. Riksdagen antar regeringens förslag med de ändringar i förslaget till lag om ändring i skyddslagen (2010:305) som följer av motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kriminalisering av förberedelse, försök samt stämpling till obehörigt tillträde till skyddsobjekt och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)

Härigenom föreskrivs i fråga om skyddslagen (2010:305)

dels att 30–32 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 30 a och 30 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud som avses i 7 § döms till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud som avses i 7 § *första stycket* döms för obehörigt tillträde till skyddsobjekt till fängelse i högst två år. Detsamma ska gälla den som olovligen stannar kvar inom skyddsobjektet.

Om brottet är ringa döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

30 a §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud mot att göra avbildningar, beskrivningar eller mätningar som avses i 7 § *andra eller tredje stycket* döms för olovlig avbildning av skyddsobjekt till böter eller fängelse i högst ett år.

30 b §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud mot att bada, dyka, ankra eller fiska som avses i 7 § *tredje stycket* döms för olovlig vattenaktivitet inom skyddsobjekt till böter eller fängelse i högst ett år.

31 §

Den som lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter för att få

Den som lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter för att få

tilträde till ett skyddsobjekt döms till böter eller fängelse i högst sex månader, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken.

tilträde till ett skyddsobjekt döms för lämnande av osann uppgift vid skyddsobjekt till böter eller fängelse i högst sex månader, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken.

32 §

Avbildningar, beskrivningar och mätuppgifter som har kommit till genom brott enligt denna lag ska förklaras förverkade.

Detsamma gäller föremål som använts som hjälpmedel vid brott mot denna lag, om det inte är uppenbart oskäligt.

Egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag får förklaras förverkad, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som har varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna lag, om brottet har fullbordats. I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat.

I 36 kap. 5 och 5 b §§ brottsbalken finns bestämmelser om hos vem förverkande får ske och om särskild rätt till förverkad egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller för

1. totalförsvarspliktiga under den tid då de är skyldiga att fullgöra värnplikt eller civilplikt enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt,

2. dem som utan att vara anställda genomgår militär utbildning vid Försvarmakten,

3. *hemvärnsmän* under den tid då de är tjänstgöringsskyldiga,

3. *hemvärnssoldater* under den tid då de är tjänstgöringsskyldiga,

4. dem som genom krigsfrivilligavtal eller annat avtal åtagit sig att tjänstgöra frivilligt i befattningar i Försvarmaktens krigsorganisation, under den tid då de är tjänstgöringsskyldiga,

4. dem som genom *ett* krigsfrivilligavtal eller *något* annat avtal åtagit sig att tjänstgöra frivilligt i befattningar i Försvarmaktens krigsorganisation, under den tid då de är tjänstgöringsskyldiga, *och*

5. dem som är anställda i Försvarmakten och tjänstgör utomlands i en internationell militär insats.

För dem som genomgår militär utbildning vid Försvarmakten som en del av en högskoleutbildning gäller inte lagens bestämmelser om disciplinansvar för förseelser mot vilka högskolan får vidta disciplinära åtgärder.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

¹ Senaste lydelse 2015:145.

BILAGA 3

Reservanternas lagförslag

Reservation 1 (punkt 1)

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i skyddslagen (2010:305)

*Regeringens förslag**Reservanternas förslag*

30 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud som avses i 7 § första stycket döms för obehörigt tillträde till skyddsobjekt till fängelse i högst två år. Detsamma ska gälla den som olovligen stannar kvar inom skyddsobjektet.

Om brottet är ringa döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett förbud som avses i 7 § första stycket döms för obehörigt tillträde till skyddsobjekt till fängelse i lägst tre månader och högst fyra år. Detsamma ska gälla den som olovligen stannar kvar inom skyddsobjektet.